

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

Інформаційний бюлетень
Випуск № 4 • Грудень 2019 р.

«СКІЛЬКИ ВІДСОТКІВ МОЖНА?»

СПОЧАТКУ ЗАПРОПОНУЄМО ВИЗНАЧЕННЯ:

Антиплагіатна програма — комп'ютерна програма, яка порівнює наданий їй текстовий документ (А) із певною сукупністю інших документів (Б) і виявляє ті фрагменти тексту, що наявні одночасно в документах А і Б.

Простою мовою, антиплагіатна програма — це програма, яка шукає текстові збіги в різних документах.

Всупереч назві, **антиплагіатні програми не виявляють академічного плагіату**, а лише допомагають його шукати.

ЩО ЗНАХОДЯТЬ

АНТИПЛАГІАТНІ ПРОГРАМИ?

Найпростішою для використання «антиплагіатною» системою є пошукові інтернет-сервіси (google, bing, duckduckgo тощо). Ви можете ввести у пошук невеличкий текстовий фрагмент (речення або його частину), а пошукова система покаже, в яких документах з інтернету зустрічається цей текст.

Доступні в Україні антиплагіатні програми загалом працюють за цим же принципом інтернет-пошуку. Фактично ці програми дуже швидко «пропускають» через інтернет-пошук кожне речення тексту, що перевіряється (тим самим вивільняють користувача від довгої й копіткої праці), й у зручній для користувача формі представляють результат перевірки.

Кожна антиплагіатна програма також може мати власні внутрішні бази текстів, з якими порівнюється документ. Наприклад, університет може передбачити в договорі із постачальником послуг перевірки текстів, що сьогоднішня робота, що перевіряється у програмі, автоматично вноситься в її (недоступну публічно) базу, і тоді вона буде враховуватися при перевірці наступного документа.

Також такі програми можуть виявляти окремі способи «обходу» перевірки, такі як незначне перефразування тексту, заміна деяких кирилических літер (а, е, о, у, с) на схожі за виглядом латинські, окремі технічні маніпуляції з текстом (невидимий текст тощо).

ЧОГО НЕ ЗНАХОДЯТЬ

АНТИПЛАГІАТНІ ПРОГРАМИ?

Антиплагіатні програми не виявляють збігів у текстах, написаних різними мовами. Вони не можуть визначити факт підготовки певного тексту іншою особою на замовлення

(шукайте англійськомовні дослідження цього явища за назвою «contract cheating»).

Також програми не знаходять збігів із:

- ретельно перефразованими текстами;
- текстами, що не були опубліковані в інтернеті або були видалені із інтернет-сайтів. Такими документами є значна частина українських академічних текстів, зокрема наукових статей і монографій.

ТО ЯКА ВІД ЦИХ ПРОГРАМ КОРИСТЬ?

Рівно та, що описана вище. Антиплагіатні програми швидко знаходять текстові збіги з доступними в інтернеті документами. Оскільки варіант «скопіювати текст з інтернету» подеколи є найпростішим способом підготовки певного тексту, то цей спосіб «академічної діяльності» користується широкою популярністю. Антиплагіатні програми допомагають виявити цей прояв недоброчесності. В опрацюванні, наприклад, доробку студентів це дуже корисно, адже студенти часто йдуть найлегшим шляхом у «виконанні» завдань з академічного письма.

З іншого боку, оскільки такі програми не виявляють збігів із багатьма видами документів, то відсутність текстових збігів, виявлених програмою, не може слугувати свідченням відсутності в тексті академічного плагіату.

«Ніякі довідки про відсутність плагіату, у т.ч. спираючись на спеціалізоване програмне забезпечення, не можуть бути виправданням плагіату, допущеному у згаданих публікаціях». — з Рішення НАЗЯВО від 29.10.2019 р., <https://tinyurl.com/s3sgvqz>.

ЩО ОЗНАЧАЮТЬ ПРОЦЕНТИ ТЕКСТОВИХ ЗБІГІВ?

Антиплагіатні програми показують, який відсоток тексту збігається з іншими текстами. Але сам по собі **цей відсоток не означає нічого корисного!**

Текстовими збігами, що додаються до цього відсотка, можуть бути абсолютно нормальні речі:

- правильно оформлені цитати;
- назви праць у списку літератури;
- назва установи, де виконана робота;
- стандартні вирази і звороти;
- копіювання тексту власної статті автором у рукопис дисертації, тощо.

Тому аналіз тексту на ознаки можливого академічного плагіату передбачає, що на кожен текстовий збіг, виявлений програмою, обов'язково має дивитися людина. Певний документ може містити 20% текстових збігів — і виявиться, що це робота у галузі права, яка належним чином цитує багато законів. А інший документ може містити один текстовий збіг обсягом 1% тексту, але цей збіг буде ключовим висновком автора і, можливо, академічним плагіатом.

Втім, існує одна ситуація, в якій обмеження максимального відсотка текстових збігів може мати сенс. Коли Ви даєте завдання студентам написати есе обсягом 5 сторінок і бажаєте, щоб щонайменше 3 сторінки були їхнім власним текстом, тоді Ви можете встановити вимогу «не більше 40% текстових збігів». Антиплагіатна програма тоді допоможе швидко перевірити есеї кількох десятків Ваших студентів на відповідність цій формальній вимозі. В цій ситуації Вам цікаво одержати по 3 сторінки оригінального тексту від кожного студента, але менш цікаво (або й неможливо через брак часу) прискіплювати перевіряти правильність оформлення кожної цитати в роботі.

Однак цей підхід не можна застосовувати при аналізі наукових текстів. Рукописи наукових, навчальних, методичних публікацій при підготовці до друку потребують ретельної уваги людини до кожного текстового збігу.

Тому фіксація допустимого відсотка текстових збігів у Положенні про запобігання академічному плагіату, як це робить чимало українських університетів, є глибоко хибною практикою.

Як допомогти викладачеві?

В *ідеальному* світі студенти подають свої письмові роботи викладачам тільки через системи дистанційного навчання (такі як популярна в Україні Moodle), антиплагіатна програма вбудована у цю систему і дозволяє викладачеві одразу бачити і роботу студента, і результат її перевірки на текстові збіги.

В *реальному* світі **запроваджувати політику недопущення академічного плагіату в письмових роботах** студентів можна тільки після надання викладачеві належних ресурсів для реалізації такої політики.

Такими необхідними викладачу ресурсами є:

- попереднє прослуховування студентами змістовного курсу з академічного письма та/або наявність у викладача достатнього часу (до 8 годин, передбачені програмою дисципліни) в межах аудиторних занять для роз'яснення студентам «добросовісних» вимог до їхніх письмових робіт;
- доступ викладача до зручної у користуванні антиплагіатної програми (має надати університет). Безкоштовно доступні в інтернеті сервіси не є зручними, адже вони не дозволяють в автоматичному режимі завантажувати й перевіряти роботи одразу кількох студентів, обмежують обсяг тексту, який можна перевірити за один раз;
- значна, тривала технічна підтримка викладачів у використанні антиплагіатної програми й експертна підтримка у коректній інтерпретації результату її роботи.

Ненадання викладачеві зручного доступу до програми з перевірки на текстові збіги або «посередництво» у доступі, за якого викладач передає роботу іншому працівникові для «перевірки на антиплагіат» й одержує як єдиний результат відсоток текстових збігів, є неналежними практиками, що **профанують** політику подолання академічного плагіату в студентських роботах.

ЦІКАВІ НОВИНИ

Йоша Леґеві, дослідник Гарвардського університету, відкликав свою нещодавно опубліковану статтю «Насилля поліції і здоров'я немовлят-афроамериканців» після того, як один з читачів виявив у ній помилки з класифікацією статистичних даних, які призвели до хибних висновків. Показово, що дослідник сам визнав свою помилку, повідомив редакцію журналу і публічно вибачився, не чекаючи, поки рішення про відкликання статті прийме редакція. Колеги вченого подякували йому за цей прояв академічної доброчесності, адже він міг і не відкликати свою публікацію з високореєтингового журналу.

Деталі читайте у Тимофія Бріка:
<https://www.facebook.com/tymofii.brik/posts/3139168399443472>.

- Роздрукуйте цей бюлетень на великому папері — матимете файний постер •

Бюлетень підготував Євген Ніколаєв. Бюлетень розміщений на ресурсі www.saiup.org.ua

Дана публікація стала можливою завдяки підтримці американського народу відповідно до грантового договору № SLMAQM17CA2015 з Посольством США в Україні. Думки, висловлені тут, належать авторам і не обов'язково відображають точку зору Посольства США в Україні чи Уряду США.

